

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร มีผลการวิจัยโดยสรุป การอภิปรายผลและ ข้อเสนอแนะดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.1 ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่ง จำนวน 292 คน และ ครูวิชาการโรงเรียน จำนวน 292 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 31 คน และครูวิชาการโรงเรียนจำนวน 31 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 62 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์เอกสารที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
 - ตอนที่ 1.1 สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 1.2 สภาพการบริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 1.3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 2 แบบวิเคราะห์เอกสาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ด้วยตนเอง ผลการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสารได้ครบทั้ง 31 โรงเรียน และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ครบ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจะสรุปแยกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์

1.1 สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 36-40 ปี อายุราชการตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ 1-5 ปี ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิชาการหรือบริหารงานวิชาการจากการศึกษาด้วยตนเอง

ครูวิชาการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 36-40 ปี อายุราชการตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่ง ครูวิชาการ 1-5 ปี ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิชาการหรือบริหารงานวิชาการจากการศึกษาด้วยตนเอง

1.2 สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุไว้มากที่สุด มีดังนี้

1.2.1 การพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น

ในภาพรวมพบว่า โรงเรียนใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ มีการปรับปรุงบางส่วน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเริ่มจากกิจกรรม การศึกษาสภาพท้องถิ่นและหลักสูตร

ความเหมาะสมของหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ ในภาพรวมมีความเหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น เพราะนักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง และสามารถปรับข้อมูลท้องถิ่นมาใช้จัดหลักสูตรได้ ในกรณีที่ระบุว่าไม่เหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น เนื่องจากเนื้อหาหลักสูตรมาก ซ้ำซ้อนและยาก และไม่เน้นสภาพท้องถิ่น

วิธีดำเนินการให้การใช้หลักสูตรบรรลุวัตถุประสงค์ การดำเนินการด้านครู ส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้ครู ส่วนการดำเนินการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการจัดหาเอกสาร หลักสูตร คู่มือครู แบบเรียนสำเร็จรูป

การประเมินผลการใช้หลักสูตร ในภาพรวมจะมีการประเมินในช่วงหลังจากการใช้หลักสูตร โดยการทดสอบในเรื่องผลการนำหลักสูตรไปใช้ และมีวิธีการส่งเสริมครูเรื่องการประเมิน โดยให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน รูปแบบ วิธีการสร้างเครื่องมือประเมินผล แต่พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรไปใช้ในกรณีที่มีการนำไปใช้ ส่วนใหญ่เป็นการนำไปปรับปรุงหลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุงขึ้น

1.2.2 การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน

ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมพบว่า มีปานกลาง โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพที่โรงเรียนกำหนด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกรณีที่โรงเรียนไม่ได้กำหนดตัวบ่งชี้ ระบุว่า พิจารณาจากทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ การเตรียมการสอน การสอนและการวัดผลของครู

การจัดการเรียนการสอน ในภาพรวม พบว่า จัดได้สอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน คือจัดตามหลักสูตรหรือแผนการสอน โดยปรับให้ยืดหยุ่นตามสภาพความรู้ ความสามารถ ความพร้อมของนักเรียน

วิธีเตรียมการสอน ในภาพรวมพบว่า มีการจัดตารางสอนราย สัปดาห์ตลอดปีการศึกษา และมีวิธีวางแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน โดย ยึดหลักสูตรเป็นหลักปรับบางส่วนให้เหมาะกับสภาพนักเรียน ผู้ปกครองและท้องถิ่น

หลักเกณฑ์ที่จัดครูเข้าสอน ในภาพรวมพบว่า จัดตามความถนัด โดยมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้สอนได้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยจัดบริการสื่อการเรียน การสอน และ จัดซ่อมเสริมแบบตัวต่อตัว

การประเมินผลการเรียน ในภาพรวมพบว่า มีการประเมินโดย ใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) มีวิธีดำเนินการเพื่อสนับสนุนการประเมินตาม หลักการและระเบียบการประเมินผล โดยจัดเอกสาร หลักฐานการประเมินผลการเรียนให้ ครบ และแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ มีการติดตามประเมินผลงาน วิชาการ โดยการนิเทศการประเมินผล และมีวิธีการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการ เรียนการสอน โดยจัดทำสถิติ แผนภูมิ แสดงผลการประเมินให้ครูนำไปใช้ปรับปรุงการสอน

1.2.3 การจัดแหล่งความรู้ และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนการ สอน

แหล่งความรู้ที่นำมาจัดการเรียนการสอน ทั้งภายในและภาย นอกโรงเรียน ในภาพรวมพบว่าประเภทบุคลากรได้แก่ครูและข้าราชการ ส่วนประเภท สถานที่ได้แก่ห้องสมุดและวัด โดยมีการประสานแหล่งความรู้เพื่อขอความร่วมมือในการใช้ ความเพียงพอของเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอน ใน ภาพรวมพบว่า มีเพียงพอและไม่เพียงพอจำนวนเท่ากัน สิ่งที่ขาด ส่วนใหญ่เป็นสื่ออุปกรณ์ เครื่องมือในกลุ่มวิชาต่าง ๆ และเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ มีคุณภาพ วิธีการจัดหาหรือผลิต ในภาพรวมพบว่าจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ และมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนให้ เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้ไปจัดการเรียน การสอน

สถานที่จัดเก็บรักษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอน ใน ภาพรวมได้แก่ ห้องสมุด มีการจัดระบบจัดเก็บรักษา และ ระบบบริการเอกสาร สิ่งพิมพ์

สื่อการเรียนการสอน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ให้บริการ

1.2.4 การจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

รูปแบบการนิเทศการศึกษา ในภาพรวมพบว่า จัดนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีการวางแผน และสามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ โดยศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการของโรงเรียนและรวบรวมข้อมูลความต้องการของผู้รับการนิเทศล่วงหน้า

วิธีดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน ในภาพรวมพบว่า มีการประชุมชี้แจง ให้ความรู้ครู เรื่องการนิเทศ มีการดำเนินการนิเทศภายในตามแผนหรือโครงการได้ครบทุกเรื่อง โดยใช้กิจกรรมเข้มข้นเรียน

การประเมินผลการนิเทศภายใน ในภาพรวมพบว่ามีการประเมินโดยการสังเกต หลังจากการนิเทศ ซึ่งพบว่าได้ผลดี นิเทศตรงปัญหา ครูยอมรับ นำผลมาปรับปรุงแก้ไข และมีการนำผลการประเมินไปดำเนินการ โดยรวบรวมข้อมูลเสนอที่ประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ ในภาพรวมพบว่า มีการประสานกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในลักษณะของการขอความร่วมมือให้ความรู้ คำนะแนะทางวิชาการ

1.3 ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้าน ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุไว้ ไม่มีปัญหาใดที่มีความถี่เกินร้อยละ 50 ขึ้นไป ปัญหาสำคัญที่นำมาสรุป จึงได้แก่ปัญหาที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่

1.3.1 ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น

ด้านการสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตรคือ ขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องหลักสูตร เนื่องจากครูไม่สนใจศึกษาหลักสูตร การอบรมหลักสูตรใหม่ไม่กระจำจัด

ไม่สามารถใช้ได้เท่าที่ควร

ด้านการใช้หลักสูตร คือ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้หลักสูตรไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่ค่อยศึกษาหลักสูตร

ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร คือ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการประเมินผล เนื่องจากครูไม่ได้ศึกษา ผู้บริหารไม่ได้เน้นเรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตร และผู้บริหารไม่ได้รับการอบรมหลักสูตรใหม่

1.3.2 ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน

ด้านการเตรียมการสอน คือ เตรียมการสอนไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากไม่สนใจ ไม่เห็นความสำคัญของการเตรียมการสอน

ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน คือ สอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจาก ขาดแคลนครูที่จบตรงสาขาวิชา

ด้านการประเมินผลการเรียน คือ เครื่องมือวัดผลไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือ

1.3.3 ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการจัดแหล่งความรู้และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

ด้านการจัดแหล่งความรู้และนำมาใช้ คือ ขาดห้องกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากอาคารเรียน ห้องเรียน ไม่เพียงพอ

ด้านเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอน และนำมาใช้ คือ สื่อไม่เพียงพอ เนื่องจากได้รับงบประมาณน้อย

ด้านสถานที่ ระบบจัดเก็บรักษา ระบบบริการคือ ขาดสถานที่จัดเก็บรักษาสื่อ เนื่องจากมีอาคารเรียน ห้องเรียนจำกัด

1.3.4 ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ด้านการวางแผนหรือโครงการนิเทศภายในคือ การนิเทศภายใน
ไม่เป็นระบบ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศ

ด้านดำเนินการนิเทศภายใน ตามแผนหรือโครงการนิเทศ คือ
ครูไม่ค่อยยอมรับการนิเทศ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศ

ด้านประเมินผลการนิเทศภายใน คือ การประเมินผลไม่ได้ผล
เต็มที่ เนื่องจากดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

ด้านประสานงานกับหน่วยงานภายนอก คือ ได้รับการนิเทศจาก
หน่วยงานภายนอกน้อยครั้ง หรือไม่ได้รับการนิเทศ เนื่องจากศึกษานิเทศก์อำเภอและ
จังหวัดไม่มานิเทศโรงเรียน หรือมานิเทศตามโครงการของศึกษานิเทศก์อำเภอหรือจังหวัด
เท่านั้น

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยจากเอกสาร

สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสภาพและปัญหาด้านการจัดการ
เรียนการสอน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น

1.1 การสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น
จากผลการวิจัยพบว่า มีโรงเรียนไม่ถึงร้อยละ 50 ที่มีการพัฒนา
หลักสูตรระดับท้องถิ่น และเมื่อพิจารณารายละเอียดขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตร ปรากฏว่า
มิได้ดำเนินการเป็นลักษณะขั้นตอนที่สมบูรณ์ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์จะระบุเป็นเพียงกิจกรรม
และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบขั้นตอนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กรมวิชาการ
กำหนดไว้ (สพช., 2536:25) กับกิจกรรมที่ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุไว้ แสดงว่า บุคลากรใน

โรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ด้านการสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตร คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร สาเหตุเนื่องจากครูไม่สนใจศึกษาหลักสูตร การอบรมหลักสูตรใหม่ไม่กระจำจืด ไม่สามารถใช้ได้เท่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น อันจะมีผลสืบเนื่องต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร และเป็นการขัดกับแนวคําเนินการของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ระบุว่า ระดับประถมศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่น ตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม (สพช., 2536:3) ผู้วิจัยเห็นว่า หากบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ในฐานะผู้นำในโรงเรียน และครูในฐานะผู้แปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอน มิได้คําเนินการตามขั้นตอนของการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ย่อมส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไม่ได้ผลสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวครู ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการโดยตรงในการใช้หลักสูตรย่อมขาดข้อมูลที่จะเป็นแนวทางแก้ไข ในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่นได้ จัดว่าเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในสภาพที่โรงเรียน นักเรียนและท้องถิ่นแต่ละแห่ง มีความแตกต่างกันทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ความพร้อม และความต้องการ โรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น เพราะจะช่วยเสริมสร้างหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยผู้บริหารโรงเรียนควรมีการสำรวจข้อมูลครูเกี่ยวกับความรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น จัดอบรมสัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครู โดยประสานความร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียนหรือ สบจ. และติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.2 การใช้หลักสูตรที่สร้างและหรือปรับปรุงขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาปัญหาในการใช้หลักสูตร พบว่าหลักสูตรที่ใช้นั้นสัมพันธ์สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น เนื่องจากเนื้อหาหลักสูตรยากไปมากไป และไม่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่สำนักงานทดสอบ

ทางการศึกษาได้ประเมินการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2533 และ 2535 โดยได้ระบุ ปัญหาและอุปสรรคจากการใช้หลักสูตรของโรงเรียนว่า กลุ่มทักษะภาษาไทยและกลุ่ม สบข. มีเนื้อหากว้างและมากเกินไป ครูขาดแนวทางในการดำเนินงาน และครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2538:9) ผู้วิจัยเห็นว่า สภาพและปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการ ตามกระบวนการ ในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นที่ระบุว่าจะต้องวิเคราะห์ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น วิเคราะห์หลักสูตรแม่บท ศึกษาและกำหนดรายละเอียดของ เนื้อหา หรือกิจกรรม หรือเอกสาร สื่อ ทรัพยากร หรือเนื้อหา หรือสื่อ หรือจัดทำคำอธิบาย คำอธิบายรายวิชา (สบข., 2536:28-39) ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้นำของ องค์กร มีอำนาจในการตัดสินใจ สั่งการ การที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ จึงควรกำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร ระดับท้องถิ่นให้ชัดเจน โดยจัดสำรวจข้อมูลความต้องการของครูในการสัมมนา เรื่องปัญหา การใช้หลักสูตร เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางดำเนินการเป็นแนวเดียวกัน

1.3 การประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างและหรือปรับปรุงขึ้น แล้วนำ ผลการประเมินไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า มีการประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร แต่มิได้ นำผลการประเมินมาใช้ ซึ่งเมื่อพิจารณาปัญหาในการประเมินผล พบว่า บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการประเมินผล ผู้วิจัยเห็นว่าสภาพและปัญหาดังกล่าว จัดเป็น เรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการแก้ไข เพราะการประเมินผลการใช้หลักสูตร จะเป็นเครื่องบ่งชี้ ถึงคุณภาพของหลักสูตร การจะพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และ ความคาดหวังของสังคม จำเป็นต้องอาศัยการประเมินหลักสูตรที่มีการวางแผนและดำเนินการ อย่างครบกระบวนการ ซึ่ง สันต์ ธรรมบำรุง (2525:155) กล่าวว่าว่าการประเมิน ผลหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เป็นการตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพเพียงใด ผลผลิตของหลักสูตรคือผู้เรียนเป็นอย่างไร ควรจะดำเนินการสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงพัฒนา คุณภาพให้ดีที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535:25) ที่เสนอว่าระบบ การประเมินหลักสูตรคือ ขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรคือ

กระบวนการเปรียบเทียบระหว่าง ผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้ กับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 66) กล่าวถึง การที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้นั้น จะต้องมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดจากผลการวิจัย พบข้อมูลที่น่าสนใจว่า ในกลุ่มผู้บริหารมีจำนวนสูงถึง เกือบครึ่งหนึ่ง ที่ระบุว่าไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ จัดเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาแก้ไข อย่างเร่งด่วน เนื่องจากผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะในการบริหารโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จย่อมต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของผู้บริหาร เมื่อผู้บริหารไม่ได้สังเกตเห็นความสำคัญของการนำผลประเมินไปใช้ ย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ ดังนั้น เจ้าสังกัดควรเน้นความสำคัญของการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยจัดอบรมเสริมความรู้ และในแหล่งเผยแพร่ข้อมูล เช่น วารสารสารพัฒนาหลักสูตร ควรนำเสนอบทความเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อเสริมความรู้บุคลากรในโรงเรียน

1.4 ปัญหาสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาเรื่องขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง หลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผล ซึ่งแต่ละปัญหาล้วนมีสาเหตุสำคัญตรงกันคือ ครูไม่สนใจ ไม่ได้ศึกษาหลักสูตร จัดเป็นปัญหาสำคัญเพราะครูเป็นผู้ปฏิบัติการโดยตรง ในการจัดการเรียนการสอน ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2538: 70-73) กล่าวว่า วิชา หลักสูตรคือหัวใจในการทำงานของโรงเรียน เป็นแผนแม่บทหรือแผนที่การทำงาน ของโรงเรียน หลักสูตรไม่ใช่การจัดการสอนในห้องเรียน การสอนของโรงเรียนต้องไม่ใช่ การสอนอย่างที่ครูอยากสอนหรือตามที่ครูคิดว่าจะสอน ส่วน สัจด์ อุทรานันท์ (2527: 194-195) กล่าวถึงบทบาทของคณะพัฒนาหลักสูตรว่า มีบทบาทในการพิจารณาเสนอแนะการตัดสินใจ เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร คือ ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และพิจารณาวางแผน การทำงาน จัดสรรเวลา ทรัพยากร และกิจกรรมต่าง ๆ และเขียนเอกสารหลักสูตร ดังนั้น เมื่อครูในฐานะผู้มีบทบาทโดยตรงไม่สนใจ ไม่ได้ศึกษา ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการ พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่า เจ้าสังกัดหรือหน่วยงานระดับ

จังหวัด อาเภอ ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข โดยจัดอบรม สัมมนา เสริมความรู้ความเข้าใจ เรื่องหลักสูตร การایش และการประเมินผลการศึกษาหลักสูตร และติดตามประเมินผลครูที่ผ่านการอบรมสัมมนาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง จริงจัง

2. การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตร และนักเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพที่โรงเรียนกำหนด และเสนอความคิดเห็นในภาพรวม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเตรียมการสอน การสอน การวัดผลของครู ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ควรจะพิจารณาจากภาพรวมพัฒนาการของนักเรียนทั้งหมด ตามจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ที่ระบุว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้มีความรู้ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีสุขภาพสมบูรณ์ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับที่แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) (2535: 14-16) กำหนดคุณภาพในการจัดการศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราเข้าชั้น สุขภาพอนามัยของนักเรียน ระดับความรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เช่นเดียวกับ บริษัท คัมภีร์ปกรณ์ (2536: 133-134) ที่ระบุว่า โรงเรียนจะทราบว่าคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของตนดำเนินไป โดยมีคุณภาพเพียงใด โดยนำข้อมูลหรือผลที่ได้รับไปเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ระดับชาติ ภาค เขต หรือต่ำกว่านั้นว่าบรรลุผลมากน้อยเพียงใด เกณฑ์ที่กำหนดนั้นมีหลายทาง เช่น สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน เปรียบเทียบผลงานนักเรียน อัตราการตกชั้นของนักเรียน ดังนั้น การที่โรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ผู้บริหารควรให้ความรู้ครูเกี่ยวกับประสิทธิภาพที่แท้จริงในการจัดการเรียนการสอน และวางแผนกำหนดแนวทางในการดำเนินการร่วมกับคณะครูในโรงเรียน

2.1 การเตรียมการสอนโดยการจัดทำแผนการสอน ที่มีองค์ประกอบครบถ้วนสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ในการเตรียมการเรียนการสอนมีการดำเนินการ

งานที่สอดคล้องกับหลักการ ทั้งในการเตรียมการสอนและการจัดทำแผนการสอน

การจัดทำแผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีการจัดทำแผนการสอนโดยยึดหลักสูตรเป็นหลัก ปรับบางส่วนให้เหมาะกับสภาพนักเรียน ผู้ปกครอง และท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสม ในการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการปรับบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียน ความต้องการของผู้ปกครองและสภาพท้องถิ่น ย่อมทำให้นักเรียนรับรู้บรรลุผลตรงตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ สันต์ ธรรมบำรุง (2527:131) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า แผนการสอนเป็นเอกสารที่ทำให้รายละเอียดในการสอนตามหลักสูตรแก่ครู สามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้ แต่จากผลการวิจัยพบปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนว่า มีการเตรียมการสอนแต่ไม่สม่ำเสมอ การเตรียมการสอนโดยจัดทำแผนการสอน เป็นรายละเอียดที่ครูสามารถใช้เป็นแนวทางในการสอนได้ จัดเป็นการเตรียมความพร้อมของครูที่จะกำหนดแนวทาง วิธีการ รายละเอียดของเรื่องที่จะสอน รวมถึงการวัดผลประเมินผลของครู จัดเป็นแนวทางเตรียมการสอนระยะยาวตามที่ สบข.ระบุไว้ว่า เป็นกิจกรรมต่อเนื่องและจะต้องทำเป็นประจำจะละเว้นหรือขาดไม่ได้ (สบข., 2528:11-12) ดังนั้นโรงเรียนควรดำเนินการในการเตรียมการสอนลักษณะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และควรเสริมความรู้ครูในเรื่องการจัดทำแผนการสอน

การเตรียมการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีการจัดทำตารางสอนรายสัปดาห์ตลอดปีการศึกษา และเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์การสอน และทำบันทึกการสอนล่วงหน้าสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบจากการวิเคราะห์เอกสารว่า มีการเตรียมการสอนโดยเน้นให้จัดทำแผนการสอน บันทึกการสอน ชูการชั้นเรียนให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535:74) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528:11-12) กล่าวไว้ในแนวเดียวกันว่า การเตรียมการสอนคือ เตรียมจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และตัวผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การเตรียมการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นักครูผู้สอน สอนได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และจากผลการวิจัยจัดได้ว่า โรงเรียนเตรียมการสอนได้เป็นอย่างดีและสอดคล้องกับแนว

ทางของเจ้าสังกัด ผู้บริหารจึงควรเน้นย้ำการเตรียมการสอนในลักษณะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยการติดตาม ตรวจสอบหลักฐาน การเตรียมการสอนให้เป็นปัจจุบัน

2.2 การจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้

จากผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการเรียนการสอน มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการ ทั้งในด้านการจัดครูเข้าสอน วิธีการสอน การจัดสอนซ่อมเสริม ในด้านการจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดครูเข้าสอนตามความถนัด สอดคล้องกับการพิจารณาจัดครูเข้าสอนที่ สบข.ระบุไว้ว่า ต้องคำนึงถึง ความรู้ความสามารถ ความถนัด อารมณ์และนิสัยใจคอของครูแต่ละคน(สบข., 2529 อ้างถึงในพงษ์ศักดิ์ อินทรามะ, 2536:26) แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีการพิจารณาคัดเลือกครูเข้าสอนจากผู้ที่มีความสมบัติเหมาะสม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิเชียร นพพลกรัง (2532:197) และพงษ์ศักดิ์ อินทรามะ (2536:175) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดครูเข้าสอนโรงเรียนควรจัดตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ด้านการสอน ความถนัด และความสนใจของครู และผลจากการวิจัยพบว่า ในการจัดครูเข้าสอนมีปัญหา จัดการเรียนการสอนไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากขาดแคลนครูที่จบตรงสาขาวิชา และขาดแคลนครู ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีการแก้ไขโดยจัดครูที่มีอยู่เข้าสอนแทน และจัดครู 1 คนสอน 2 ชั้นเรียน และได้เสนอข้อเสนอแนะในการแก้ไขต่อไป โดยให้จัดครูให้ครบชั้น และตรงสาขาวิชาที่ขาดแคลน และในการสอบบรรจุให้ระบุสาขาวิชาตรงความต้องการของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า แม้จะมีการแก้ไขปัญหามาในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม ปัญหาดังกล่าวยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องระยะยาวที่พบได้จากงานวิจัยอื่น ๆ เช่น วิเชียร นพพลกรัง (2532:198) ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อจำกัดเรื่องการสรรหาบุคลากร ซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรแก้ไขปัญหามา โดยการประชุมวางแผนหาแนวทางแก้ไขร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งครู ผู้ปกครอง โดยอาจจัดหาวิทยากรหรือผู้ชำนาญการในท้องถิ่นมาช่วยสอน

ด้านวิธีการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีวิธีการส่งเสริมการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยจัดบริการสื่อการเรียนการสอน ซึ่ง กิติมา ปรีดีติติก (2532: 68) กล่าวถึงสื่อการสอนว่า ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี ผู้วิจัยเห็นว่า สื่อเป็นแนวทางให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสุมิตร คุณานุภกร(2523:136-146) เสนอว่า การสอนของครูเป็นปัจจัย

สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้มีคุณสมบัติ และทัศนคติตามที่ผู้สร้างหลักสูตรมุ่งหวังไว้ และสื่อการสอนจะเป็นการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาเสริมประสิทธิภาพของครู จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมโดยพิจารณาตามความสำคัญ และความจำเป็นของการใช้สื่อประกอบการสอน ดังนั้น การที่โรงเรียนจัดบริการสื่อการเรียนการสอน ย่อมแสดงให้เห็นว่า สิ่งเห็นความสำคัญของสื่อที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของครูบรรลุผล ผู้บริหารควรสำรวจสภาพสื่อ และความต้องการในการใช้สื่อ จัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน รวมถึงจัดบริการสื่อแก่ครู

ด้านการจัดสอนซ่อมเสริม จากผลการวิจัยพบว่า มีการจัดสอนซ่อมเสริมแบบตัวต่อตัวเกินกว่าร้อยละ 50 แสดงว่า ส่วนใหญ่สังเกตเห็นความสำคัญของการแก้ไขความแตกต่างระหว่างตัวบุคคล ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ขณะเดียวกันจัดเป็นวิธีการช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนทันเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดสอนซ่อมเสริมแบบตัวต่อตัว ทำให้ครูผู้สอนสามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของนักเรียนได้โดยสะดวก ลดปัญหาความแตกต่างด้านความรู้ความสามารถของนักเรียนแต่ละคน สอดคล้องกับแนวคิดของประคอง สุทธาร(2526:195) ที่ระบุว่า การสอนซ่อมเสริมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้กลวิธีการสอนที่เหมาะสม ย่อมเสริมความรู้ ทักษะ และ พัฒนาการของเด็กแต่ละคนได้ดีกว่า และสอดคล้องกับ วิธีการจัดสอนซ่อมเสริมของ สบข. ที่ระบุว่า การสอนแบบตัวต่อตัวเป็นวิธีที่ดีที่สุด (2530:12 อ้างถึงใน วิเชียร นพพลกรัง, 2532: 28-30) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพยายามค้นหาข้อบกพร่องของผู้เรียน เพื่อแก้ไขและช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนจัดว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรกำกับติดตาม และส่งเสริม การจัดสอนซ่อมเสริมในลักษณะดังกล่าว โดยประชุมวางแผนดำเนินการกับผู้เกี่ยวข้อง โดยอาจจัดทำในรูปแบบกิจกรรมหรือโครงการระยะยาว

2.3 การประเมินผลการเรียนได้ถูกต้องตามหลักการ และระเบียบการประเมินผล และนำผลการประเมินไปใช้ปรับการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า มีการประเมินตามระเบียบของกระทรวงว่าด้วยการประเมินผลการเรียน โดยจัดเอกสารหลักฐานการประเมินผลการเรียนให้ครบ ผู้วิจัย

เห็นว่า มีการดำเนินการถูกต้อง สอดคล้องตามหลักการและกระบวนการวัดผล ประเมินผล ที่ระบุไว้ ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผล ดัดสน และอนุมัติผลการเรียน ให้มีการประเมินผลเพื่อปรับปรุง โดยให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแล ตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน เป็นระยะ ๆ (กรมวิชาการ, 2534:11-24) นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบ มีการนิเทศการประเมินผล เพื่อติดตามประเมินผลงาน วิชาการ และมีการจัดทำสถิติ แผนภูมิ แสดงผลการประเมินให้ครูนำไปใช้ปรับปรุงการสอน ซึ่งจัดว่าเป็นผลดีต่อผู้ปกครอง ที่จะติดตามพัฒนาการทางการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และเป็นผลดีต่อครูผู้สอนในแง่ที่ได้รับการดูแลจากฝ่ายบริหารหรือวิชาการ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ในการนำผลการประเมินผลการเรียนไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ประเภทโรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ได้จัดทำสถิติ แผนภูมิ แสดงผลประเมินให้ครูนำไปใช้ปรับปรุงการสอน ในขณะที่ประเภทโรงเรียนผ่านเกณฑ์ส่วนใหญ่ได้จัดทำเป็นรายงาน เพื่อเป็นข้อมูลปรับปรุงการเรียนการสอนในปีต่อไป แสดงให้เห็นว่าประเภทโรงเรียนผ่านเกณฑ์มีแนวทางดำเนินงานที่ค่อนข้างเป็นระบบมากกว่าที่จะแสดงสถิติตัวเลข ซึ่งอาจไม่นำไปปรับปรุงการสอนจริง อย่างไรก็ตามผลดังกล่าวเป็นเพียงข้อสังเกตจากข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น การใช้กลุ่มตัวอย่างประเภทโรงเรียนผ่านเกณฑ์ มีจำนวนน้อยและแตกต่างจากประเภทโรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มาก จึงควรมีการศึกษาต่อไปเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่แน่ชัด และเมื่อพิจารณารายละเอียดผลการวิจัย พบปัญหาด้านการประเมินผลการเรียนว่า เครื่องมือวัดผลไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากขาดความรู้ความสามารถและไม่มีเวลาศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิเชียร นพพลกรัง (2532:202) พบว่ามีปัญหาข้อสอบไม่ได้มาตรฐาน ผู้วิจัยเห็นว่า การที่แต่ละโรงเรียนสร้างเครื่องมือวัดผลขึ้นใช้เอง เป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรในการดำเนินการ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนให้ใกล้เคียงกัน ดังนั้น ผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกันในระดับกลุ่มโรงเรียน ในการจัดทำเครื่องมือวัดผลให้ได้มาตรฐาน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผล และขอความร่วมมือจาก สบอ. หรือ สบจ. ในการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน หรือจัดอบรมสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือวัดผล

3. การจัดแหล่งความรู้และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียน การสอน

3.1 จัดแหล่งความรู้ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียน การสอน

จากผลการวิจัยพบว่า วิธีดำเนินการในการจัดแหล่งความรู้ในภาพรวมเป็นการประสานแหล่งความรู้เพื่อขอความร่วมมือในการใช้ สอดคล้องกับที่ สบข. กำหนดแนวทางการดำเนินงานในการจัดแหล่งความรู้และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า ประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร คู่มือครู แต่งตั้ง คณะกรรมการการศึกษา สืบค้น จัดทำทะเบียน จัดทำแผนการสอน ประสานแหล่ง ความรู้เพื่อขอความร่วมมือในการใช้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินผลการ ใช้แหล่งความรู้ และนำผลมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาการจัดแหล่งความรู้ (สบข. , 2538: 47-48) อย่างไรก็ตามการประสานแหล่งความรู้เพื่อขอความร่วมมือในการใช้ เป็น เพียงวิธีดำเนินการวิธีหนึ่งที่สามารถได้ผลไม่เต็มที่ในการจัดแหล่งความรู้ โรงเรียนควรดำเนินการตามแนวทางอื่น ๆ ที่สบข. กำหนด หรือร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียนในการจัดแหล่งความรู้ ในลักษณะต่าง ๆ โดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูลระดับกลุ่มโรงเรียน หรือระดับอำเภอ หรือจัดประชุม เชิงปฏิบัติการเขียนแผนการสอน

3.2 มีเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมทางวิชาการอย่างเหมาะสม

จากผลการวิจัยพบว่า มีเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอน เพียงพอและไม่เพียงพอในจำนวนที่เท่ากัน สอดคล้องกับปัญหาสำคัญที่พบจากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสารว่า มีสื่อไม่เพียงพอ สาเหตุเพราะได้รับงบประมาณน้อย และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลอ มงคลการุณย์ (2529: 139-141) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่ามีปัญหาการจัดสรรงบประมาณให้แก่แต่ละกลุ่มประสบการณ์ ยังไม่ สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการที่จำเป็นของกลุ่มประสบการณ์นั้น ๆ สภาพดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเรื่องสื่อไม่เพียงพอหรือขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อการเรียน การสอน เป็นปัญหาต่อเนื่องระยะยาว ซึ่งเกิดจากโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสบข. มีจำนวน

มาก การจัดสรรงบประมาณของทางราชการ ส่วนใหญ่เป็นค่าเงินเดือนครูและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าใช้สอย ค่าตอบแทน ค่าสิ่งก่อสร้าง ดังนั้นส่วนที่เหลือที่เป็นค่าส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จึงมีจำนวนค่อนข้างน้อย เช่น ปีงบประมาณ 2533 งบประมาณที่ได้รับ เป็นงบเงินเดือนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ร้อยละ 95.76 จึงเหลืองบประมาณที่ใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและบุคลากร เพียงร้อยละ 4.24 เท่านั้น (สพช., 2535:7) แม้ว่าแต่ละปีโรงเรียนจะได้รับจัดสรรงบประมาณประเภท ค่าวัสดุการศึกษา ซึ่งได้รับจัดสรรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนโดยคำนวณจากยอดจำนวนนักเรียน รวมถึงได้รับจัดสรรงบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์ประกอบหลักสูตรแล้วก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน เนื่องจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ครูผู้สอนนำมาใช้ และช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีและบรรลุจุดหมาย โรงเรียนจึงควรร่วมกันหาหรือ วางแผน ดำเนินการแก้ไขร่วมกันในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด โดยจัดอบรม สัมมนา หรือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลิตสื่อ หรือจัดโครงการผลิตสื่อ

3.3 มีสถานที่ ระบบจัดเก็บรักษา บริการเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งปรับปรุง ซ่อมแซมมาให้พร้อมที่จะใช้ประโยชน์ได้

จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่จัดเก็บในห้องสมุด มีการจัดระบบจัดเก็บรักษา และระบบบริการโดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ให้บริการ จัดได้ว่าโรงเรียนดำเนินการอย่างเหมาะสมตามขั้นตอนของการจัดเก็บรักษาและการบริการ สอดคล้องกับแนวทางของสพช. (2528: 36-39) และเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 (2536: 40) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาเรื่องขาดสถานที่จัดเก็บรักษา เนื่องจากมีอาคารเรียน ห้องเรียนจำกัด ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ ดังนั้น การจัดสถานที่ ระบบจัดเก็บรักษา ระบบบริการ โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบให้บริการ เป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการดำเนินการเท่านั้น ซึ่งอาจได้ผลไม่สมบูรณ์ ในการส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ผู้บริหารควรดำเนินการในแนวทางอื่น เช่น จัดหางบประมาณภายนอกจากชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้จ่ายปรับปรุงสถานที่จัดเก็บ ปรับปรุงการใช้อาคารสถานที่ให้ได้ผลเต็มที่ โดยประชุมวางแผนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษา

4. การจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

4.1 การวางแผนหรือโครงการนิเทศภายใน

จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีการวางแผน และดำเนินการได้ สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ เนื่องจากมีการศึกษาสภาพ ความต้องการของโรงเรียน และศึกษารวบรวมข้อมูลความต้องการของผู้รับการนิเทศล่วงหน้า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิเชียร นพพลกรัง(2532) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครราชสีมา ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา มีการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการนิเทศ และสอดคล้องกับกระบวนการนิเทศ ภายในโรงเรียน หรือขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาที่ สบช. (2534: 9-11) และปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535:270-274) ระบุไว้เป็นแนวเดียวกันคือมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วางแผน ปฏิบัติการนิเทศ และประเมินผล ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับกระบวนการดำเนินการของเจ้าสังกัด ที่ใช้การนิเทศเป็นมาตรการหนึ่งในการดำเนินนโยบายเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู และจะส่งผลให้มีการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารควรกำหนดบทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การวางแผนหรือโครงการนิเทศภายในของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

4.2 การดำเนินการนิเทศภายในตามแผนหรือโครงการนิเทศ

จากผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินการนิเทศครบทุกเรื่องตามแผน หรือโครงการ เมื่อพิจารณาถึงปัญหาพบว่า ครูไม่ค่อยยอมรับการนิเทศ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศ แม้ว่าจะมีการประชุมชี้แจงให้ความรู้ครูเรื่องการนิเทศ ซึ่ง สอดคล้องกับที่ สัจด์ อุทรานันท์ (2533, อ้างถึงใน สบช., 2534:4) กล่าวถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในทุกระดับว่า มีการปฏิบัติกันน้อยมาก เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษา และประการสำคัญคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนจัดเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ และมีส่วนอย่างยิ่งในการผลักดันให้

การนิเทศภายในบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารจึงควรเร่งรัด เน้นย้ำนโยบายการนิเทศภายใน ประสานงานทำความเข้าใจงาน การจัดดำเนินการนิเทศให้แก่ครู รวมถึงติดตามการดำเนินการนิเทศอย่างจริงจัง

4.3 การประเมินผลการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ และนำผลการ ประเมินไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลไม่ได้ผลเต็มที่ เนื่องจากมีการ ดำเนินการไม่ต่อเนื่องและการนิเทศภายในไม่เป็นระบบ ผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศภายในที่ ดำเนินการไม่ครบขั้นตอนจะทำให้ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร แม้จะมีการวางแผนและดำเนินการ แต่ถ้าการประเมินผลไม่ต่อเนื่อง ย่อมขาดข้อมูลย้อนกลับให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศนำไป ปรับปรุงหรือพัฒนางานนิเทศภายในต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา ปรีดีติติก (2532: 312) ที่กล่าวว่า การประเมินผลงานนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการ วางแผน และการวางโครงการนิเทศการศึกษาเพื่อต้องการทราบว่า ผลงานที่ปฏิบัติไป ตามแผนหรือโครงการนั้นได้รับผลดีเพียงใด ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่นเดียวกับ ที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2528: 71-72) กล่าวว่า การที่บุคลากรจะสามารถปฏิบัติ ดำเนินงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของ โรงเรียนได้อย่างแท้จริงได้ ย่อมต้องการระบบการติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมและการ นิเทศที่ดี ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้อำนวยการ ควรกำหนดมาตรการหรือแนว ปฏิบัติในการนิเทศภายในของโรงเรียน โดยกำหนดกิจกรรมรายละเอียดในการปฏิบัติและ การประเมินผลให้ครบขั้นตอนเพื่อให้งานนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.4 ปัญหาสำคัญในการจัดการนิเทศการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การ นิเทศภายในไม่เป็นระบบ และ ครูไม่ค่อยยอมรับการนิเทศ สาเหตุสำคัญคือ ขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนทุก ระดับของ สัจจ อุทรานันท์ (2533 อ้างถึงใน สบข., 2534: 4) ที่พบว่ามีการปฏิบัติกัน น้อยมาก เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการ นิเทศการศึกษา เช่นเดียวกับที่หน่วยศึกษานิเทศก์ สบข. (2534: 4) กล่าวถึงความสำคัญ ของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของ ครูมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนกิติมา ปรีดีติติก

(2532: 309) กล่าวว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาโดยตรง ครูเป็นผู้ลงมือสอนย่อมทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอนได้ดี ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้น ผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะผู้นำของโรงเรียน จัดว่าเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการนิเทศของโรงเรียน ควรกำกับ ติดตาม การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยจัดประชุม หรือสัมมนาในกลุ่มย่อย เพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ กำหนด และผู้รับการนิเทศ โดยจัดประชุมหรือสัมมนาในกลุ่มย่อย และกำหนดมาตรการ นิเทศภายใน โดยประสานงานกับคณะกรรมการนิเทศ ในการติดตามประเมินผลการนิเทศภายในอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. โรงเรียนควรมีการสำรวจข้อมูลครู เกี่ยวกับความรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือ จัดอบรม เสริมความรู้ให้แก่ครู โดยประสานความร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียน หรือ สบจ. และ ติดตาม ประเมินผลหลังการอบรมเป็นระยะ ๆ
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับระดับกลุ่มโรงเรียน ในการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำ เครื่องมือวัดผลที่มีมาตรฐาน และขอความร่วมมือจาก สบอ. หรือ สบจ. ในการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
3. ผู้บริหารควรร่วมกันวางแผน ดำเนินการแก้ไขในระดับกลุ่มโรงเรียน หรือ ระดับอำเภอ หรือ ระดับจังหวัด ในการจัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการผลิตสื่อ
4. ผู้บริหารควรเร่งรัดดำเนินการนิเทศภายในตามแผน โดยกำหนดมาตรการ หรือแนวปฏิบัติ และกำกับ ติดตาม ประเมินอย่างต่อเนื่องทั้งระยะสั้น ระยะยาว โดยมีการบันทึกหลักฐานและ เก็บรวบรวมเป็นข้อมูล

5. สบข. ควรสำรวจข้อมูลครูเกี่ยวกับความรู้เรื่องหลักสูตร การนำไปใช้ และการประเมินผล เพื่อพัฒนาความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียนโดยจัดอบรม สัมมนา หรือให้ศึกษาเอกสาร และเน้นย้ำนโยบายในเรื่องดังกล่าวให้ถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน
6. สบข. หรือสพจ. ควรจัดอบรมหรือสัมมนา เรื่องการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียนให้แก่บุคลากรในโรงเรียนโดยมีการติดตามประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง
7. สบข. ควรสำรวจข้อมูลความต้องการของโรงเรียน เกี่ยวกับแหล่งความรู้ และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ และควรจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียน ตามสภาพความเป็นที่แท้จริง
8. สบข. ควรสำรวจข้อมูลโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และกำหนดมาตรการที่เน้นย้ำนโยบายด้านการนิเทศการศึกษาให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
9. สบข. ควรกำหนดแนวทางการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่บุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน โดยมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ
10. โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชน ในการใช้ทรัพยากรหรือแหล่งความรู้ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการนิเทศการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลในแนวลึก
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ โดยใช้วิธีเชิงสำรวจ